

PASSADA LA RATLLA

DIA RERA DIA

PUNT I SEGUIT

ELS JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA

Fa més de cent anys que a Barcelona —i en general a tot Catalunya— els Jocs Florals són, per antonomàsia, els Jocs Florals de Barcelona, encara que se n'hagin celebrat molts d'altres, els quals, fora del cercle dels organitzadors, calia designar, per entendre's, amb la indicació d'una localitat o d'una societat. L'any 1941 els catalans residents a Buenos Aires, a iniciativa de Pere Mas i Perera —a la qual es van adherir de seguida dotzenes de societats i de publicacions d'arreu d'Amèrica i d'Europa— van reprendre'n la continuïtat amb el nom de Jocs Florals de la Llengua Catalana i amb aquest nom se celebren anualment, adés a Amèrica adés a Europa. S'hi manté en gran part el ritual dels de Barcelona —en temps recent reapareguts—; amb la presència de les autoritats locals i sovint de les més altes jerarquies del país on tenen lloc, com a San José de Costa Rica, on va ser-ne president el qui ho era d'aquella república, José Figueres. S'hi atorguen els tres premis de poesia ordinari, però des del primer moment es va dedicar atenció especial a treballs sobre temes sociològics, econòmics i històrics. S'han celebrat a Buenos Aires (1941), Mèxic (1942), Santiago de Xile (1943), l'Havana (1944), Bogotà (1945), Montpeller (1946), Londres (1947), París (1948), Montevideo (1949), Perpinyà (1950), Nova York (1951), Tolosa de Llenguadoc (1952), Caracas (1953), São Paulo (1954), San José de Costa Rica (1955), Cambridge (1956), Mèxic (1957), Mendoza (1958), París (1959), Buenos Aires (1960), l'Alguer (1961), Santiago de Xile (1962), Montevideo (1963), Perpinyà (1964), París (1965), Caracas (1966), Marsella (1967), Zúric (1968), Guadalajara de Mèxic (1969), Tübingen (1970), Brusselles (1971), Ginebra (1972), Mèxic (1973) i Amsterdam (1974). Aquesta empresa ha estat possible gràcies a l'esforç de centenars de persones que hi han treballat intensament. Si donés la llista de mantenidors, membres de comissions organitzadores i de comitès d'honor, protectors i autors premiats —la de concursants no fóra possible establir-la—, aquesta columna semblaria un tros de la guia de telèfons. Però potser serà bo d'assenyalar uns quants dels guardonats amb algun dels tres premis ordinari de poesia, com a índex de categoria. Hi trobem els noms dels poetes Domènec Perramon, Pere Matalonga, Josep M. Miquel i Vergés, Joan Oliver, Josep Carner, Agustí Bartra, Ventura Gassol, Carles Grandó, Mercè Rodoreda, Antoni Rovira i Virgili, Armand Obiols, Xavier Casp, Miquel Arimany, Albert Manent, Domènec Guansé, Ramon Folch i Camarasa... Algun d'ells, com Albert Manent i Agustí Bartra, per haver guanyat els tres premis ordinari hi van ser proclamats Mestres en Gai Saber. També es troben en aquest cas Josep Carner i Ventura Gassol, però sembla que aquests dos ja ho eren de naixença. Sense menystenir les moltes hores de treball i les atencions d'altra mena que cal agrair a centenars de persones, sense regatejar res a ningú, per simple esperit de justícia, cal proclamar que aquests Jocs Florals de la Llengua Catalana no haurien tingut vida tan llarga sense la dedicació permanent i els dots d'organització de Manuel Alcàntara Gusart, que des del primer moment n'ha fet funcionar el mecanisme com per art de màgia.

VICENÇ RIERA LLORCA

EL METALLENGUATGE

Sí, sempre ens havia semblat que la feina del crític era difícil. Ara que els lingüistes s'han decidit a ocupar-se d'aquesta nova ciència que és la semàntica, encara ens ho han fet veure més clar. La semàntica, ens diuen els més purs dels lingüistes, és una ciència que té mala peça al teler, car tot tractant dels significants ha d'usar els mateixos significants que pretén analitzar. Mala cosa analitzar un objecte que analitzes amb el mateix objecte analitzat. D'aquí ve, ens deia, no fa gaires dies, un estudiós de la matèria, l'abundant migradesa dels comentaris sobre obra literària. El comentari sobre l'obra literària hauria de ser aclaridor, com aclaridor és el comentari sobre l'acceleració, o sobre la circulació de la sang o sobre el miocè, però la veritat és que no ho és. El crític, tant sí vol com no, utilitza el mateix llenguatge que ha estat utilitzat pel poeta i se li plantegen també, *velis nolis*, una càrrega de significants que per força li han d'obnubilar la comprensió del discurs que pretén aclarir.

Tot això que explico es produeix, naturalment, en un context de continuïtat literària i també crítica; què ha de passar en el nostre univers on la creativitat es produeix a batzegades i el crític no té ni tan sols un metafòric pal de galliner on aferrar-se. En una cultura acadèmica, com, poso per cas, la francesa, un crític suficientment llest té sempre a mà un formulari utilíssim. És divertit i alhora sorprenent, vist a distància, veure com s'assemblen les crítiques literàries de publicacions tan disperses com *Elle*, *Le Nouvel Observateur* o *Le Monde*; crític i lector, es veu d'una hora lluny, usen uns semantemes amb uns idèntics significants, derivats de l'oficialitat d'una CULTURA.

En el nostre clima, el crític navega a la capa i si arriba a port ja es pot donar per satisfet, encara que hi arribi ben mal parat. Per això no té res d'estrany que s'insisteixi sobre la major qualitat de la nostra poesia enfront de la nostra novel·lística. Aquesta valoració no vol dir res més sinó que els crítics s'atreveixen més a manipular poemes que prosa. Els poemes, fins i tot en el cas de quedar-se a la superfície, els permeten d'entretenir-se mesurant i quantificant, i fent veure que endevinen, seguint uns cànons perfectament establerts als annals de la crítica europea. La prosa, en canvi, els encara amb el llenguatge *tout court*, i enfront del llenguatge es troben sense llenguatge propi per a iniciar des de zero la tasca d'una anàlisi.

El resultat és més aviat desolador. Jo m'atreveiria a dir que una literatura sense crítics és una literatura mancada. Jo sempre somio en uns crítics orientadors, com ho van ser a casa nostra un Ixart o un Riba. Eren crítics que potser s'equivocaven, però que creaven una funció crítica i la gent se'ls creia. Ara, en canvi, tots ens la campem sense respecte de cap mena. No sé on anirem a parar!

MARIA-AURELIA CAPMANY

SÓN CECS DE LA MEMÒRIA...

Per la ciutat, habitualment esquerpa i neutra, ha passat aquests dies una esgarriança de solidaritat, d'indignació múltiple però concreta. Els uns sentien una simpatia envers els altres perquè s'havia creat la unanimitat quant a l'avversió de tots plegats envers uns tercers, els quals, tot i que han estat, en aquesta circumstància, tan pocs, han esdevingut decisius. Potser mai tan pocs no n'havien fastiguejat tants. Sovint oblidem que les coses van així i que els moviments populars no sempre els desencadena qui vol. Els divuit ho havien oblidat. Nosaltres també havíem oblidat que els divuit ens governaven, i que podien decidir, com hem vist, quin ha d'ésser l'ensenyament dels nostres fills (i de llurs néts), i si els recursos econòmics del municipi han de servir o no han de servir, en una mínima part gairebé simbòlica, per a l'ensenyament del català. Malgrat que amb un raonament serà i equilibrat es veia ben bé que d'allò que es tractava era de posar un pedaç i de trobar una solució domèstica i momentània a un problema més vast i més profund, ells s'ho van prendre com una qüestió de principi i d'alta política, i per poder dir que sí als esmentats imponderables, van votar que no.

Hom parla d'aquests homes com dels homes del *no*, però en realitat caldria anomenar-los els homes del *sí*, perquè el llur no és un *sí* en estat pur. Hi ha afirmacions que es manifesten de totes les maneres possibles, fins i tot en formes oposades. Per això no ha tingut res de sorprenent que en produir-se la reacció ciutadana que ben involuntàriament han provocat, s'hagin desdit de llur acció anterior, i hagin pretès d'esmenar-la. No es tracta sinó d'una altra manera de dir que sí, amb tota puresa, amb tota fidelitat, i de l'acompliment d'un acte de servei. El sentit contrari d'aquesta segona actuació respecte del sentit de la primera, només és aparent. En realitat, sempre som al mateix lloc i sempre contemplem la mateixa escena. El drama o la comèdia tenen una lògica implacable que funciona per dins i el que succeeix és que tots plegats ens oblidem de l'argument.

Tanmateix, hi ha hagut un error. De cop i volta, Barcelona, la «*flor de civilitat*» de Guerau de Liost, Catalunya, en els més diversos estaments, ha tocat fons i ha recuperat el record. Ha estat un error saludable en plena representació. Una qüestió viva que ha fet mal i ha portat a recordar. I el record és la poesia de la memòria. Els pobles tenen una memòria d'home. L'error ve sempre d'una ceguesa de memòria. I aquests homes del *no* són cecs de la memòria. No es pensen mai que pugui passar allò que ha passat d'altres vegades: que la gent tingui un accés de vergonya; que el menyspreu i la ignorància envers allò que els altres estimen com la vida o més, provoquen el repudi de tothom; que la consciència col·lectiva representa la força de la raó, etc. Només hi creuen teòricament, en tot això, i es van equivocar. Hi havia un pes de molts anys de treball en silenci amagat sota les pedres.

JOAN TRIADU